

Trije gavrani

(Legenda s severa)

Zgodovinsko odkritje Islanda je bilo posledica nevihte, ki je 1861. zanesla norveškega razbojnika Maddoda z njegove smeri. Deželo, kjer je pristal, je nazval Snoeland ali Sneževino.

Dve leti kasneje pa je slepa srepota prirodnih sil na novo vmes posegla in — srečno naključje — piš vetra je potisnil v iste predele šveda Gardarja. Objadral je otok, ki se je pojavil pred njim, prebil na njem zimo. Da bi potomci ohranili spomin nanj, je ime Snoeland zamenjal z imenom Gardarsholm, Gardarjev ostrov.

Po svojem povratku je naslikal to čemerno nebo, to ostro podnebje, to sodrgo leda, lave, bučnih potokov in ognjenikov s tako živimi barvami, da je marsikoga zamikal. Eden njegovih prijateljev, Floki, Valgardov sin, je sklenil odriniti tja ter ustanoviti naselbino. Med drugim si je vzel tovariše Herjolfa, Thorolfa in Faksija. Njegova žena in hčere so delile usodo z njim.

V teh časih ljudje niso znali zvezdoslovno — po njenih koordinatah, po širini in dolžini — določiti položaj kake zemlje. Zopet najti Gardarsholm po približnih podatkih je bila kaj težka naloga. In Floki se je vpraševal, ali bo kos temu težavnemu zadatku.

Zanašati se ni mogel na to, da mu bo sreča tako mila kakor Maddodu in Gardarju. Vsa odgovornost je zadevala njega, početnika kolonistovske odprave. Dolžan je bil ukreniti vse potrebno, da ne bodo brezuspešno blodili po vodovju ljudje, ki jih je zamamila njegova pripoved.

Živela pa je v Smiorsundu starka, o kateri je šel glas, da ima dar drugega vida. Mnogi so si čestitali, ker so se ravnali po njenih nasvetih. Floki jo je šel pred odhodom sveta vprašat. Zmajala je z glavo in odgovorila:

»O, Gojevič, zaiti na potu, to ni edina nevarnost za posadko, ki se drzno spušča na razburkane planjave morja, ležečega na meji sveta. In mračno brezmejnost voda vidim nasršeno s številnimi uimami: neznani tokovi, goste megle, hribi zmrzle vode, ki jih zanaša in ki venomer prete ladji. Če hočeš ugodno opraviti svoj naklep, ne bo kar nič odveč pomoč kakega boga. Žrtvuj Thoru, Odinovemu sinu. To ga bo naklonilo tebi v prid in tvojega spoštliivega, vdanega dejanja ne bo pustil brez plačila.«

»Kaj naj mu darujem, da mu bo pogodu?«

»Jutri ti razodenem.«

Po končani noči se je Floki vrnil. Prerokinja mu je pokazala v grobi kletki, napravljeni iz prepletenih vejic, tri krokarje, ki so se bili ujeli v nastavljeno past radi čarodejnega petja. Vsak od njih je nosil na levi peroti z belim zapisan runski znak »thau«, enakovreden prvima pismenkama Thoro-vega imena.

»Te-le živali boš posvetil rdečebrademu bogu.«

In razložila mu je, kako se je treba vesti, da iz njihovega poleta potegne nauk glede smeri na Gardarsholm. Pomolčala je, nato pa dodala:

»Obilica zaščite ne škodi. Priporoči se Njoerdu Noatunskemu, gospodarju Vetrov, in nikar zanemariti pomoči mračnih sil, ki švigajo po Vesoljstvu. Na kljun in krmo svojega drakarja vreži blagodejne rune, ki potolažijo val in sapo pred njegovim ospredjem ter ovirajo, da se ne pogrezne. Načrtala sem jih na tole bukovo deščico... Samo preriši jih.«

Floki je tenkovedno izvršil dobljena navodila. Posnel je rune ter na meji med pokrajinama Hordaland in Rogaland postavil kamenito piramido v znamenje spoštovanja do Azov, mogočnih nebeščanov. Na ploči ob znožju te piramide je Thoru posvetil vse tri gavrane.

Ko so prispele zaloge, ko so se vkricali njegova družina in njegovi znanci, je razvil jadra ter odrinil proti zapadu. Pritisnil je k Hjatlandu — današnji Šetland — se ustavil na Farerskem otočju, kjer je poročil eno svojih hčera z možem odličnega rodu in po končanem gostovanju je odjadral na široko morje.

Ob zori drugega dne plovbe se ni nobena reč razodevala na mokri pustinji.

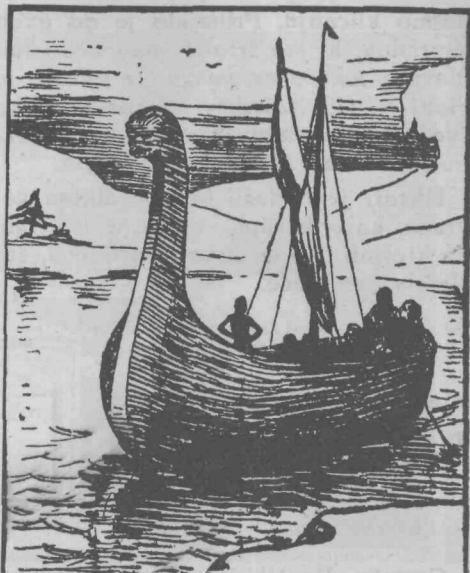
Floki izpusti enega izmed ptičev, ljubih Odinu. Gavran se zažene kvišku, kolobari nekaj časa, nato pa ubere proti jugu, proti Farerom!

Naslednje jutro osvobodi Valgardo-
vič drugega svojega gavrana. Ta se povzpne v zrak, kroži nekaj časa, se vrne in sede na »rajno« ali jadrno prečnico, kjer trdovratno obstane navzlic vsem zvijačam, s katerimi ga hočejo prepo-
diti. S tem je pokazal, kako daleč je kopno.

Minila je zopet noč. Tretji krokar je oproščen svoje ptičnice. Sfrfota proti nebu, zakolobari...

Tedaj pa se črni svat, ki prejšnji dan ni kazal nikake volje za potovanje, kakor za stavo zakadi s svoje gredi. In oba sta družno izginila proti severozahodu.

Ladja zavije v to smer in pojavi se otok Gardar, moleč iz brezna. Skoraj se razločijo obrisi. Osorni videz iztoč-

ne obale ni imel nič očarljivega na sebi. Floki prime drog, pluje ob južnem obrežju in priplava v enega od zahodnih zalivov. In Faksi klikne: »Blizu velike zemlje moramo biti, saj iz nje izvirajo močne vode, ki se izlivajo v morje.«

Poslej se ta zajeda imenuje po možu, ki mu je ušla ta opazka: Faxifjord.

Na koncu polotoka se je širilo žrelo ognjenika. Objadrali so ta rtič in prodrli v novo zajedo znatne površine, kjer so uspešno ribarili, kajti vode so bile prav ribovite.

Flokiju se je pokrajina zdela prijetna. Zato vrže v morje stebričke svojega domačega sedeža, tako zvane »ondvegis-subur«, posvečene podobe svojega ognjišča, češ:

»Kjer obsede na pečini, tam si sezidamo bivališča!«

Še dalje ribarijo... Megla jih zdajci ovije v svoje vlažne halje... Ko se je razpršila, so vneto zasledovali svete stebriče Flokijeve, pa jih niso uzrli. Preiskali so tisti del nabrežine, kamor jih je priliv utegnil zanesti. Zastonj. Že so obupavali, kar se zasliši krepko in nepretrgano krakanje daleč iz nekega zatoka — ki je bil posihdob Vatnsfjord. To krokotanje se je zdelo po-

dobno klicanju. Prihajalo je od dveh gavranov, ki sta frfolela nad neko naplavino, ležečo na pesku. Iz bližine je Floki v njih zatrdno spoznal količka svoje visoke stolice, okrašene z rezljano podobo Odina in Thora.

Hkrati je razločil vedeževalkina gavrana, katerih runa »thau« se je čitala na kreljuti. Ko se jima je približal, sta zletela čez griče.

Njiju poslanstvo je bilo opravljeno, umaknila sta se.

In Skandinavci so pretolkli tam zimo, poletje, potem še eno zimo.

Flokijeveemu imenu so dodali še vzdevek Rafna.

Floki Rafna — Floki Uranič.

On je bil tisti, ki je izumil naziv Island, Ledena zemlja, ohranjen do današnjih dni.

* * *

Manica Komanova

Danček in ptički

Gostačev Danček je neko popoldne postaval po gaju, ki se je razprostiral tik za vasjo. Očividno je pogrešal primerne družbe. Skušal se je kratkočasiti po svoje. Metjal je fračo, brodil po potočku in z očmi zvedavo sledil krilatim pevcem, ki so skakljali po drevju.

Zdaj zapazi na bližnji brezi ptičje gnezdo. Prav tedaj prileti od nekod lepo pisana ptička z glisto v kljunu in obstane na robu gnezda. V tem se dvignejo iz gnezda trije mali, široko odprti kljunčki. Ptica spusti glisto srednjemu v odprtino in takoj spet odleti.

Danček sledi ptici, ki se potem v zraku nekajkrat zavrti in se nato ne daleč od njega spusti na tla. S kljunom in krempljci pridno razbrskava listje, prst in koreninice, iskaje hrane za male, nikdar site želodčke.

Že ima spet nekaj v kljunu, ko Danček v svoji objestnosti nalašč zacepta z nogami.

Drobna ptica izpusti najdeni založaj in preplašena odleti.

»Dober dan, dečko,« se oglasi nekdo za Dančkovim hrbtom.

Deček, v svesti si svojega pravkar storjenega porednega dejanja, se plaho zaobrne.

Pred njim stoji neznan gospod.

Danček ves skrušen pričakuje, da bo zdaj zdej padla trda beseda ali pa še kaj hujšega. Pa ni sledilo ne eno ne drugo.

»Fantek,« pravi gospod prijazno, »tu ne kje v vasi je »Mizarska zadruga«. Bodi tako prijazen in povedi me tja!«

»Prav rad,« pokima Danček, ki je natenkrat spet ves pogumen. Nato uslužno popelje gospoda do imenovanega poslopja. Tam stisne neznanec Dančku nekaj svetlega drobiža. Pri tem podrži njegovo roko v svoji in vpraša: »Fantek, čigav si?«

»Gostačev sem. Pri nas pravijo pri Gostaču, ker nimamo svoje hiše,« pojasnjuje Danček.

»Kaj je tvoj oče?«

»Ga nimam. Je umrl. Bil je delavec.«

»In kaj je tvoja mati?«

»Pri sosedih je na delu. Poprime se vsega, kar je treba. Pomaga v kuhinji, v pralnici, na polju in v hlevu.«

»A tako. Tvoja mati se pošteno trudi, da zasluži vse potrebno, s čimer potem obleče, obuže in nasiti tebe. In ko nese takole ob sobotah svoj težko prisluženi denar domov, pa bi se na primer dogodilo, da bi jo nekdo napadel in oropal vsega zaslužka. Kaj bi rekel ti na to — a?«

»Joj,« se zgrozi Danček, »to bi pa pač moral biti velik hudobnež!«

»Prav takšen kakor si ti,« reče trdo gospod. Mar nisi malo prej ptici, s tem da si jo prepodil, izbil iz kljuna hrano, namenjeno lačnim nebogljenčkom? Sramuj se! In pomni pregovor: Kdor ni usmiljen do živali, ne bo našel usmiljenja pri ljudeh!«

Danček je stal pred gospodom, kakor grešnik pred sodnikom. Rad bi bil izdaval iz sebe besedico opravičila, toda jok mu je popolnoma zadrnil grlo. Molče je skrnil obraz v dlani, se zaobrnil in stekel domov. Počutil je v skriven kotiček in točil grenke solze kesanja.

Pa se je potem res temeljito poboljšal. Večkrat je celo sebi pritrgal košček kruha, da ga je podrobil ptičkom.